

9.2 ORGANIZACE A DOKUMENTY SPOJENÉ S DOPINGEM

ORGANIZACE

Světová antidopingová agentura (WADA) World Anti-Doping Agency,
<https://www.wada-ama.org>

Byla založena v návaznosti na tzv. Lausanskou deklaraci k dopingů ve sportu na základě iniciativy **MOV** v roce **1999** v souvislosti s Olympijskými hrami v Sydney v roce 2000. Je **hlavní mezinárodní organizací**, která zajišťuje **antidopingovou politiku** a základní misí je **podpora a koordinace** boje proti dopingů po celém světě. Poskytuje mnoho informací a provádí činnosti, které mohou být v rámci dopingové, respektive antidopingové problematice důležité. **Největším přínosem** WADA je vytvoření **Světového antidopingového kodexu**. Realizuje Světový antidopingový program (viz výše mezinárodní dokumenty).

Podle zakládací listiny je WADA nadací založenou podle švýcarského práva se sídlem v Lausanne. V roce 2001 se přesunulo **sídlo** WADA do **Montrealu** v Kanadě.

Základními orgány jsou nadační rada (38 členů) a výkonný výbor (12 členů). Má několik odborných komisí např. sportovců, vzdělávací, etická či finanční).

Financování měl na starosti MOV, nyní **polovinu** rozpočtu zajišťuje **MOV a polovinu vlády** států. Je **složena** ze zástupců **sportu a vlád** (sportovci, závodníci, vládní činitelé). Hlavní **funkce** agentury je **vzdělávání, osvěta, vědecký výzkum** a především světový **antidopingový kodex** (World Anti-Doping Kodex), což jsou **předpisy** týkající se **harmonizace úpravy** dopingů různých sportovních organizací a zároveň i **seznamy zakázaných látek a metod**. ČR uznala WADAu v roce 2003 podpisem Kodaňské deklarace spolu s více než 160 dalšími státy.

Mezinárodní olympijský výbor (MOV) / (IOC) = international olympic committee)
<https://www.olympic.cz/text/24--mezinarodni-olympijsky-vybor>

Je další mezinárodní organizací, která je organizací nevládní, což znamená vlastní statuty a v podstatě **nezávislost na jednotlivých zemích**, je se sídlem ve Švýcarsku.

Tato organizace **spolupracuje** se všemi světovými sportovními **federacemi, s národními olympijskými výbory** apod.

U MOV je právě **politika v boji proti dopingů** jedna ze základů její činnosti. Právě z její iniciativy vytvořila WADA Světový antidopingový kodex.

V rámci MOV je tzv. **Lékařská komise** jako jedna z jeho orgánů, založena v roce 1967, aby se vypořádala s rostoucím problémem dopingů tehdejší doby. Od založení WADA se působnost Lékařské komise dále rozšiřuje.

Český olympijský výbor (ČOV)
<https://www.olympic.cz/home>

Je logicky **členem MOV**. Jako **signatář** Světového antidopingového **kodexu** harmonizuje český **Antidopingový program**. V boji proti dopingů se ČOV snaží spolupracovat s organizacemi, které jsou pro tento účel zřízeny.

ČOV přímo ve svém Antidopingovém programu zmiňuje své působení v oblasti dopingů, kterým je **ekonomická podpora, koncepce legislativní činnost, prevence a osvěta**.

Legislativní činnost je zde zaměřena především na **harmonizaci** vnitrostátních předpisů se závazky z mezinárodních úmluv proti dopingů ve sportu. Antidopingový výbor České republiky

Antidopingový výbor ČR (ADV)

<http://www.antidoping.cz/>

Je **hlavní organizací** zřízenou pro účely **boje** s dopingem. Byl **zřízen usnesením vlády** č. 12 ze 4. 1. 1995 společně s dalšími dokumenty (Evropská antidopingová úmluva, Česká charta proti dopingům apod.). V průběhu své činnosti byl transformován z občanského sdružení na **příspěvkovou organizaci MŠMT**.

Působení antidopingového výboru zahrnuje především **činnosti kontrolní** (dopingové kontroly), **legislativní, informační a výchovné**.

ADV **navrhuje legislativní opatření** na podporu boje proti dopingům, zejména omezující dostupnost farmakologických a výživných prostředků s obsahem dopingových látek, **zastupuje ČR** v mezinárodních antidopingových institucích, **vydává směrnice** pro provádění dopingových kontrol se **seznamy zakázaných skupin dopingových látek a metod** podle WADA, **provádí dopingové kontroly** při sportovních soutěžích i mimo ně a **zajišťuje analýzy odebraných vzorků** v laboratořích dopingové kontroly, **vydává výchovné programy** a **organizuje osvětové akce** na podporu sportovního soutěžení bez dopingů. Jeho pravomoc, respektive činnost **sahá i do jiných sfér problematiky dopingů**.

Světový antidopingový kodex zavazuje i ADV ČR. Jedna z legislativních činností ADV vydává **Směrnici pro kontrolu a postih dopingů ve sportu v ČR**, která je implementací Světového antidopingového kodexu.

Arbitrážní soud pro sport (CAS)

<https://www.tas-cas.org/en/index.html>

Je pro oblast dopingů **zajímavý tím**, že **rozhoduje o možnostech** sportovce na **odvolání**. V podstatě dává sportovci určitou možnost **změnit rozhodnutí**, například antidopingového výboru. Otázkou zůstává, **zda-li je vůbec v silách** samotného sportovce něco změnit.

MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY

Evropská antidopingová úmluva, 1989

http://www.antidoping.cz/documents/evropska_antidopingova_umluva.pdf

Tato smlouva byla přijata **Radou Evropy** 19. listopadu 1989 ve Štrasburku. Je prvotním předpisem a počátkem v rámci kodifikace antidopingů. ČR ji podepsala s výhradou ratifikace 28. 4. 1995. Zmiňuje se, stejně jako Úmluva UNESCO, o **spolupráci mezi státy a sportovními organizacemi**. Definuje také **pojem sportovec**, resp. sportovkyně, kterými rozumí osoby pravidelně se účastnící organizovaných sportovních aktivit.

Mezinárodní úmluva proti dopingům ve sportu, 2005

http://www.antidoping.cz/documents/mezinarodni_umluva_proti_dopingu_ve_sportu_UNESCO.pdf

Úmluva byla přijata v Paříži v rámci UNESCO, přidružené organizace OSN, dne 19. 10. 2005, a stala se účinnou v roce **2007**. Je asi **nejdůležitější smlouvou v boji proti dopingům**. V ČR je vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. **46/2008**. Úmluva je **závazná pro 134 států**, mezi nimi i pro ČR. Dle článku 1 „*účelem této Úmluvy, v rámci strategie a programu činnosti UNESCO v oblasti tělesné výchovy a sportu, je podpořit prevenci a boj proti dopingům ve sportu s cílem jeho odstranění*“.

Dále pak důležitější ustanovení, která odkazují na spolupráci států se sportovními organizacemi, jakožto subjekty soukromého práva.

Mimořádně významný je **článek 2**, který obsahuje **základní definice**. „*Sportovcem se pro účely dopingové kontroly rozumí každá osoba, která se účastní sportu, který spadá do*

pravomoci sportovní organizace. Jde např. o Mezinárodní olympijský výbor, Mezinárodní paralympijský výbor, další organizátory významných akcí, kteří provádějí testování v průběhu těchto akcí, Světovou antidopingovou agenturu, mezinárodní federace a národní antidopingové organizace“.

Cílem úmluvy je především **prevence proti dopingu a stanovení zásad vzdělávání**. Součástí úmluvy je také **Seznam zakázaných látek a metod**, který se minimálně **jedenkrát za rok aktualizuje**. Dalším úkolem úmluvy je **omezování dostupnosti** látek s dopingovým účinkem především vlastní legislativou a také **podpora výzkumu** v oblasti boje proti dopingu. A co především, **uplatňuje** svým způsobem **pravomoci WADA**, jelikož se v mnohých ustanoveních odkazuje přímo na Kodex.

V roce **2019 byla úmluva doplněna** o přílohu I. a II. obsahující **seznam zakázaných látek a metod dopingu pro rok 2019 a mezinárodní standard pro terapeutické výjimky**.

<http://www.msmt.cz/sport-1/priloha-i-mezinarodni-umluvvy-proti-dopingu-ve-sportu>

<http://www.msmt.cz/sport-1/priloha-ii-mezinarodni-umluvvy-proti-dopingu-ve-sportu>

Světový antidopingový kodex, platný 2003, účinný 2004, poslední novela 2015

<http://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>

Kodex je základním a celosvětovým dokumentem, na němž je založen světový **antidopingový program ve sportu**. Smyslem Kodexu je podpořit **boj proti dopingu celosvětovou harmonizací klíčových antidopingových prvků**. Je dostatečně konkrétní, aby napomohl úplné harmonizaci v otázkách, kde je nutný jednotný postoj, zároveň je i dostatečně obecný v ostatních oblastech, takže dovoluje být flexibilní v tom, jak mají být dohodnuté antidopingové zásady uplatňovány.

Světový antidopingový kodex byl poprvé přijat v roce 2003 na konferenci WADA v Kodani. Novelizovaný „Kodex“ byl schválen na konferenci WADA v Madridu v roce 2007 s platností od 1. ledna 2009. Další novelizace byla provedena na konferenci WADA v listopadu 2013 v Jižní Africe a nabyla platnosti 1. ledna 2015.

Světový antidopingový program

<http://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>

Zahrnuje všechny části nezbytné pro zajištění **optimální harmonizace** a nejhodnějších postupů, uplatňovaných v národních a mezinárodních antidopingových programech. K tomu, aby se mohly vnitrostátní organizace určitým způsobem harmonizovat, Světový antidopingový program jim předkládá jak zmíněný **Kodex**, tak **mezinárodní standardy a modely** nejlepší praxe a pokyny.

Účelem Světového antidopingového programu a Světového antidopingového Kodexu, který jej podporuje, je:

chránit základní právo Sportovců na účast ve sportu bez dopingu, propagovat zdraví, spravedlnost a rovnoprávnost pro všechny Sportovce

zajistit harmonizaci, koordinaci a efektivitu mezinárodních i národních antidopingových programů s ohledem na kontrolu a prevenci dopingu.

Hlavní části jsou:

Kodex,

Mezinárodní standardy,

Modely nejlepší praxe a pokyny.

Kodex – Základní zdůvodnění Světového antidopingového kodexu

Antidopingové programy usilují o uchování toho, co je na sportu skutečně hodnotné. O této hodnotě se často hovoří jako o „duchu sportu“. Je podstatou olympismu a vyjadřuje to, jak bychom měli sportovat čestně. Duch sportu je oslavou lidského ducha, těla i mysli a je charakterizován následujícími hodnotami:

- etika, fair play a poctivost
- zdraví
- vynikající výkony
- charakter a výchova
- radost a zábava
- týmová spolupráce
- oddanost a vědomí odpovědnosti
- úcta k pravidlům a zákonům
- sebeúcta a úcta k ostatním účastníkům
- odvaha, pospolitost a solidarita.

Kodex je velmi silný a efektivní nástroj v rámci antidopingové politiky napříč všemi státy. Důkazem je podpoření mnohých vlád jednotlivých zemí a také podpora Kodexu v rámci judikatury Arbitrážního soudu pro CAS.

Kodex je základním dokumentem, který poskytuje určitý konkrétní rámec antidopingové politiky, pravidla a předpisy, jejímž cílem je harmonizovat úpravy antidopingových organizací v oblastech testování, laboratoře, terapeutické výjimky, seznam zakázaných látek a metod, ochrana osobních údajů a soukromí.

Kodex je základním a celosvětovým dokumentem, na němž je založen Světový antidopingový program ve sportu. I když je Kodex nevládní dokument, vydalo UNESCO mezinárodní úmluvu ve sportu, která v podstatě tento Kodex provádí.

Mezinárodní standardy

Pro různé technické a provozní oblasti v rámci antidopingového programu jsou rozvíjeny na základě konzultací se Signatáři a vládami a schváleny WADA Mezinárodní standardy. Účelem těchto Mezinárodních standardů je harmonizace činnosti Antidopingových organizací odpovědných za specifické technické a funkční části antidopingového programu.

Pokud Kodex nestanoví jinak, nabydou Mezinárodní standardy a všechny jejich úpravy účinnosti dnem, který bude stanoven v Mezinárodním standardu nebo v jeho úpravě. Mezi standardy patří:

- Seznam zakázaných látek a metod dopingů pro příslušný rok,
- Mezinárodní standard pro testování a vyšetřování (ISTI)
- Mezinárodní standard pro laboratoře (ISL)
- Mezinárodní standard pro terapeutické výjimky (ISTUE)
- Mezinárodní standard na ochranu soukromí a osobních dat (ISPPPI)
- Mezinárodní standard pro dodržování Kodexu signatáři (ISCCS)

Modely nejlepší praxe a pokyny

Modely nejlepší praxe a pokyny založené na Kodexu byly a budou vypracovány proto, aby poskytl řešení v různých oblastech boje proti dopingů. Tyto modely bude WADA doporučovat a poskytovat Signatářům na vyžádání, ale nebudou závazné. Kromě toho, že WADA bude poskytovat vzory antidopingové dokumentace, poskytne Signatářům rovněž pomoc při zaškolování.

DOKUMENTY V ČR

Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu v ČR, 2004, poslední novela **2015**
<http://www.antidoping.cz/cs/smernice-pro-kontrolu-a-postih-dopingu-ve-sportu-v-ceske-republice>

V ČR nabyl Kodex účinnosti 1. 6. 2004 právě účinností Směrnice. V této je **shrnutο vše potřebné v rámci dopingu**, ať jde o samotný **proces**, popřípadě **odvolání**, o **sankce** a **důsledky pro jednotlivce i družstvo** nebo také o **testování** apod.

Pro sportovce jsou samozřejmě ustanovení Směrnice **závazná**, a pokud se účastní určité soutěže nebo jsou členy jednotlivých svazů, musejí se těmito ustanoveními **bezvýjimečně řídit**. Je patrné, že sportovní **kluby, svazy**, respektive **organizace** již nemohou tento stále **nekončící boj** vyhrát pouze **disciplinárním řízením**, popřípadě **zastavením činnosti**, ale potřebují i **zakotvení v českém právním řádu**, což realizuje **trestní zákoník** s účinností od 1. 1. 2010 (viz níže)

Antidopingový program ČOV

<https://www.olympic.cz/text/48--antidopingovy-program-cov>

ČOV plénem schválil 14. ledna **2009 Antidopingový program ČOV**, který je vždy vydáván na **konkrétní olympijské období**. Uvedený program je nyní schválen na období 2016 - 2020. ČOV si v tomto dokumentu předepisuje **cíle, kterých se bude držet**. V oblasti národní a mezinárodní spolupráce je to především **spolupráce s ADV ČR** na zabezpečení preventivně výchovných aktivit a **vydávání informačních a výchovných materiálů**. Se sportovními **svazy** je to spolupráce na prosazování **sportu bez dopingu** včetně dodržování již zmíněného Kodexu.

S MOV spolupráce na **prosazování opatření** vydávaných v souvislosti s účastí národní **reprezentace na OH**. V oblasti legislativy a tvorby sportovních předpisů je to **tvorba a inovace antidopingové legislativy** vyplývající ze závazků přijatých v mezinárodních úmluvách proti dopingu ve sportu. V souladu s Kodexem vydává **Antidopingová pravidla ČOV**.

V oblasti **péče o sportovce ČOV** prosazuje **opatření** vedoucí ke **zvýšení odpovědnosti** sportovců v boji proti dopingu. Např. **závazek sportovce** ve věci boje proti dopingu, jehož **přijetí a podpis je nezbytnou podmínkou nominace** na OH. V tomto Závazku je také obsaženo ustanovení, kterým se zavazuje sportovec, v případě porušení antidopingových pravidel, k **podřízení rozhodnutí ČOV a CAS**. Tímto si v podstatě sportovec **odpírá právo** se hájit před **obecným soudem**, což by pro něj bylo v mnoha případech možná lepší, i když tato otázka je spíše na posouzení konkrétního případu.

Součástí Antidopingového programu jsou **Antidopingová pravidla ČOV** a již zmíněný Závazek sportovce věci dopingu ve sportu.

Česká charta proti dopingu

<http://www.antidoping.cz/cs/ceska-charta-proti-dopingu>

Je v podstatě **prohlášení o přístupu ČR** k organizovanému boji proti dopingu v rámci celosvětové antidopingové „války“.

Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., účinný od 1. 1. 2010

Zařadil **nově § 288**, který má ve svém obsahu ustanovení a **výrobě a jiném nakládání s látkami s hormonálním účinkem**: „*Kdo neoprávněně ve větším množství vyrobí, přechovává, doveze, vyveze, proveze, nabízí, prodá, jinému poskytne nebo podá látku s anabolickým nebo jiným hormonálním účinkem za jiným než léčebným účelem, nebo kdo*

vůči jinému použije metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu nebo jinou metodu s dopingovým účinkem, bude potrestán odnětím svobody v rozpětí jednoho roku až dvanácti let“.

S tím spojené **nařízení vlády**, vyhlášené ve Sbírce zákonu č. 454/2009, pro účely **trestního zákoníku** stanoví, **co se považuje** za látky s anaboličným a jiným hormonálním účinkem a jaké je jejich větší množství, a co se pro účely **trestního zákoníku** považuje za metodu spočívající ve **zvyšování přenosu kyslíku** v lidském organismu a za jiné metody s dopingovým účinkem.

Zcela nově, po obsáhlé odborné diskusi, **byly do skutkové podstaty trestného činu zahrnuty také metody s dopingovým účinkem**. Jedná se o **nedovolené praktiky krevního dopingu** spočívající ve změně integrity krve použitím transfuze nebo určitých látek způsobujících umělé zvyšování spotřeby kyslíku jako jsou např. **hemoglobinové produkty** známé také jako „**krevní konzervy**“.

Vedle nedovolených praktik aplikace těchto látek je **trestné již samotné jejich držení nebo jejich prodej, převoz** apod., sloužící jiným než prokázaným léčebným účelům.

Do skupiny zakázaných metod byl zařazen také **genový doping**, i když je zatím ve stádiu vývoje, nicméně právní úprava jde správným směrem, neboť reaguje s předstihem na něco, co bude mít **negativní dopad, až tato forma dopingu bude aktuální**.

Novelou **trestního zákona** se ČR **posunula dopředu** v boji proti dopingům ve sportu, neboť **předchozí trestní zákon** trestní odpovědnost s dopingem **nespojoval**.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Je dalším k tématu dopingů zajímavým zákonem, který v § 30 **uvádí přestupky** na úseku **ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi**. V odstavcích uvedeného ustanovení uvedeny **různé typy přestupků**, jejichž spáchání může být potrestáno **pokutou** v určitých případech **až do výše 50 000 Kč**.

Zde je opět kladen důraz, podobně jako v **trestním zákoně** účinným do konce roku 2009, na ohrožování osob mladších 18 let, z čehož usuzujeme cíl zákonodárce především **nerozvíjet toxikománii, přesněji doping** (v návaznosti na **trestní zákon**), už v útlém věku a doufat, že po dosažení plnoletosti tyto osoby zmoudří.